

PRAKTYCZNE ROZWIĄZANIA STOSOWANIA MECHANIZMU MONITOROWANIA I WYCOFANIA

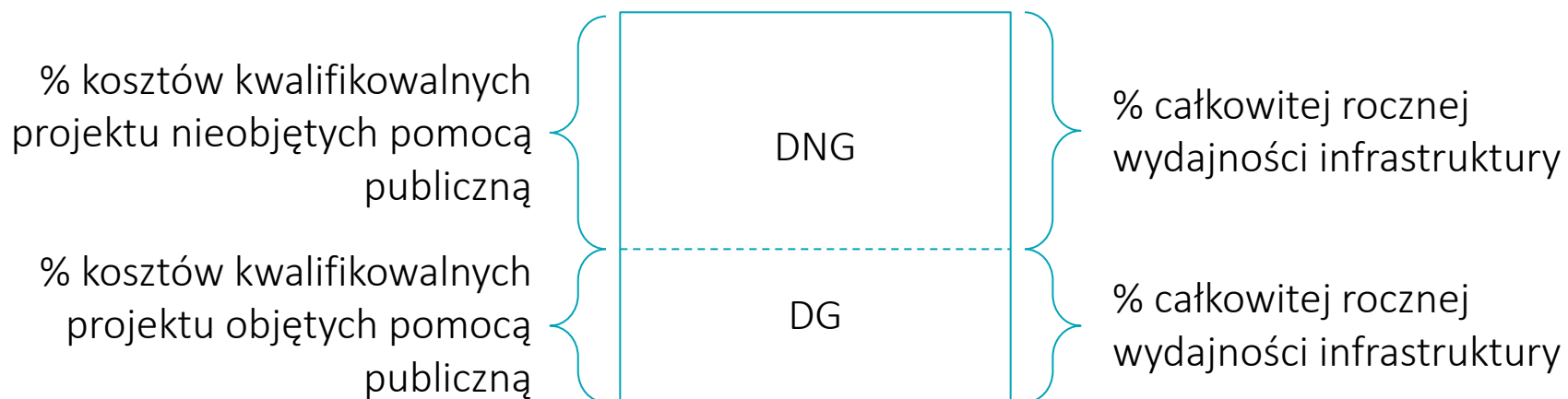
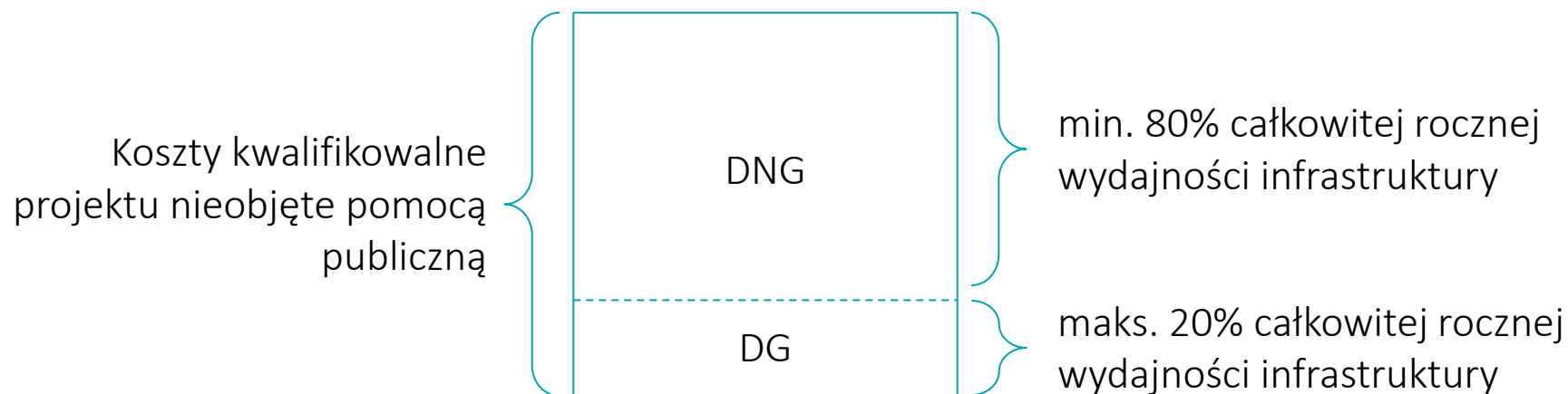
Mechanizm monitorowania i wycofania

- Przepisy dotyczące pomocy publicznej nie narzucają państwom członkowskim jednolitego wzoru mechanizmu monitorowania i wycofania.
- Na poziomie prawa unijnego przewidziano procedurę dotyczącą pomocy przyznanej bezprawnie (bez uprzedniej notyfikacji Komisji) oraz procedurę dotyczącą pomocy wykorzystywanej niezgodnie z przeznaczeniem, natomiast na poziomie prawa krajowego jest to procedura zwrotu pomocy przewidziana w ustawie o pomocy publicznej.
- Okres przedawnienia roszczeń związanych ze zwrotem pomocy publicznej wynosi 10 lat i należy stwierdzić, że po tym okresie – na poziomie unijnym – zasadniczo nie ma właściwego podmiotu, który mógłby powyższe egzekwować.

Mechanizm monitorowania i wycofania

- Mechanizm monitorowania i wycofania powinien zostać wprowadzony zawsze wtedy, gdy finansowanie publiczne przeznaczone jest na budowę lub modernizację infrastruktury naukowo-badawczej, w której:
 - prowadzona działalność gospodarcza ma charakter czysto pomocniczy (nie przekracza 20% całkowitej rocznej wydajności infrastruktury), a więc finansowanie publiczne nie stanowi pomocy publicznej;
 - prowadzona działalność gospodarcza obejmuje więcej niż 20% całkowitej rocznej wydajności infrastruktury, a więc finansowanie publiczne tej działalności stanowi pomoc publiczną;
 - nie jest prowadzona działalność gospodarcza, a więc finansowanie publiczne nie stanowi pomocy publicznej (dotyczy to sytuacji, w której na dzień udzielania wsparcia działalność gospodarcza nie jest wprawdzie prowadzona, ale prowadzenie takiej działalności jest w praktyce możliwe i dopuszczalne).

Infrastruktura podwójnego wykorzystania

Mechanizm monitorowania i wycofania

- Jeżeli infrastruktura otrzymuje finansowanie publiczne zarówno na działalność gospodarczą, jak i niegospodarczą, państwo członkowskie wprowadza mechanizm monitorowania i wycofania, aby zapewnić, że w wyniku zwiększenia udziału działalności gospodarczej w stosunku do sytuacji oczekiwanej w momencie przyznania pomocy nie przekroczono obowiązującej maksymalnej intensywności pomocy.
- Ww. obowiązek ten został sformułowany wprost jedynie w odniesieniu do pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę badawczą, wyłączoną z obowiązku zgłoszenia Komisji na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014, natomiast biorąc pod uwagę jego podstawową funkcję, **powinien być zasadniczo stosowany w każdym przypadku, w którym środki publiczne przeznaczone są na finansowanie infrastruktur badawczych podwójnego przeznaczenia.**

Wewnętrzny regulamin wprowadzający mechanizm monitorowania

- (1) Definiuje cele wykorzystania infrastruktury oraz podział na działalność gospodarczą i niegospodarczą – działalność gospodarcza (np. wynajem, badania na zlecenie) powinna być jasno oddzielona od działalności niegospodarczej (badania własne pracowników naukowych, studentów, dydaktyka).
- (2) Określa system monitorowania wykorzystania infrastruktury, który będzie regularnie (miesięcznie/kwartalnie) sprawdzał cel i zakres jej użycia – system powinien być zdolny do identyfikacji, czy infrastruktura jest wykorzystywana zgodnie z celami i powinien zobowiązać użytkowników do raportowania sposobu wykorzystania infrastruktury oraz prowadzenie odpowiedniej dokumentacji.
- (3) Przewiduje mechanizm *ustąpienia*, tj. określa czynności, jakie zostaną podjęte, gdy zostanie stwierdzone niewłaściwe wykorzystanie infrastruktury – procedura powinna obejmować np. natychmiastowe zawieszenie dostępu do infrastruktury w celu jej gospodarczego wykorzystania.
- (4) Dla zapewnienia zgodności z przepisami dotyczącymi pomocy publicznej, przewiduje dwa elementy:
 - **rozdzielność finansową**: prowadzenie osobnych rachunków dla działalności gospodarczej i niegospodarczej, aby zapewnić, że nie dojdzie do nieuprawnionego przepływu środków, co mogłoby stanowić niedozwoloną pomoc publiczną (nieszczęsne subsydiowane skrośne);
 - **zasady ustalania opłat za korzystanie z infrastruktury** w działalności gospodarczej powinny odzwierciedlać ceny rynkowe.

System monitorowania wykorzystania infrastruktury (1)

- Automatycznie zbiera dane o użytkowaniu infrastruktury, rejestrując każdy przypadek jej użycia – każdy użytkownik powinien logować się do systemu przed rozpoczęciem korzystania z infrastruktury, co pozwoli na rejestrowanie danych takich jak: data i godzina rozpoczęcia oraz zakończenia sesji, cel użytkowania (gospodarczy lub niegospodarczy), rodzaj wykorzystywanej infrastruktury (np. laboratorium, specjalistyczne urządzenia), dane identyfikacyjne użytkownika (np. imię i nazwisko, jednostka organizacyjna).
- W przypadku, gdy automatyczny system rejestracji jest niemożliwy, można wprowadzić obowiązek ręcznego wypełniania raportów użytkownikami, wprowadzanych następnie przez upoważnioną osobę do centralnego systemu uczelni.

System monitorowania wykorzystania infrastruktury (2)

- Dane zbierane przez system powinny być automatycznie przyporządkowane do działalności gospodarczej i niegospodarczej.
- W przypadku wykrycia potencjalnych naruszeń, np. używania infrastruktury przeznaczonej na cele niegospodarcze do działalności gospodarczej, system powinien generować alerty do odpowiedniej jednostki uczelni.

System monitorowania wykorzystania infrastruktury (3)

- System powinien generować miesięczne/kwartalne raporty użytkowania infrastruktury, które będą dostępne zarówno dla użytkowników, jak i administracji uczelni – np. całkowita liczba godzin użytkowania wraz z podziałem na działalność gospodarczą i niegospodarczą.
- System powinien automatycznie zwrócić uwagę, czy nie doszło do przekroczenia przyjętego progu działalności gospodarczej.
- System powinien być wyposażony w możliwość generowania alertów w przypadku wykrycia anomalii, np.:
 - niezgodności deklarowanego celu użytkowania z faktycznym wykorzystaniem infrastruktury,
 - niezwykle wysokie lub niskie wykorzystanie infrastruktury w danym okresie lub
 - brak raportowania przez dłuższy czas.

System monitorowania wykorzystania infrastruktury (4)

- Należy przewidzieć przeprowadzenie wewnętrznego audytu w celu weryfikacji prawidłowości danych wprowadzanych do systemu oraz oceny, czy infrastruktura jest wykorzystywana zgodnie z przeznaczeniem.
- W ramach audytu można również ocenić skuteczność systemu monitorowania i wprowadzić konieczne poprawki.

Monitorowanie infrastruktury podwójnego wykorzystania

- Monitorowanie pułapów działalności dla potrzeb stosowania metodyki opiera się o wybrany wskaźnik:
 - niezmienny przez cały okres monitorowania wykorzystania przedmiotu projektu;
 - wskaźnikami służącymi do monitorowania pułapów działalności mogą być np. : - czas pracy maszyny/systemu; - roboczogodziny osób pracujących przy obsłudze infrastruktury/systemu; - liczba użytkowników infrastruktury/systemu.
- Monitorowanie wykorzystywania wytworzonej w ramach projektu infrastruktury odbywa się przez cały okres amortyzacji środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych:
 - przyjęcie najdłuższego okresu amortyzacji lub
 - przyjęcie okresów blokowych, dla określonych grup środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych.

Przykład konstrukcji wskaźnika

- Organizacja badawcza zamierza zaadaptować budynek na cele laboratorium oraz wyposażyć go w optoelektroniczną aparaturę kontrolną i pomiarową.
- Laboratorium wraz z aparaturą będzie wykorzystywana do działalności gospodarczej (np. 30%) oraz do działalności niegospodarczej (np. 70%).
- $W = (CCP - CDNG) / CCP * 100\%$, gdzie:
 - CCP – całkowity czas pracy aparatury;
 - CDNG – czas pracy aparatury w związku z realizacją badań własnych pracowników, studentów oraz doktorantów.

Przykładowe koszty w projekcie

- Projekt: Centrum Badań Genetycznych.
- Zadania w projekcie i koszty kwalifikowalne:
 - 1. budowa obiektów laboratorium genetycznego : 6.000.000 zł
 - 2. zakup sekwencjonerów DNA oraz pozostałego wyposażenia: 3.500.000 zł,
 - 3. zakup licencji na oprogramowanie do analizy sekwencji genetycznych: 500.000 zł,
 - 4. szkolenie personelu: 700.000 zł,
 - 5. koszty pośrednie: 500.000 zł.
- Okres amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych: 10 lat (uproszczenie na potrzeby przykładu).
- Koszty kwalifikowalne objęte mechanizmem monitorowania na każdy kolejny rok (Roczna Alokacja Kosztów), to nominalnie 1.000.000 zł.

Dwa przeznaczenia pomocy publicznej oraz pomoc de minimis

- Pomoc publiczna:
 - art. 26 rozporządzenia nr 651/2014: zadanie 1-3;
 - art. 31 rozporządzenia nr 651/2014: zadania 4;
 - pomoc de minimis: zadanie 5.
- Mechanizm monitorowania i wycofania obejmuje zadania 1-3.

Budżet projektu

Działalność gospodarcza – udział % w całości kosztów	Poziom dofinansowania	Działalność niegospodarcza – udział % w całości kosztów	Poziom dofinansowania
Art. 26 GBER	50%	Brak pomocy publicznej	100%
Art. 31 GBER	50%	Brak pomocy publicznej	100%
Pomoc de minimis	100%	Brak pomocy publicznej	100%

Zakup aktywów, wytworzenie aktywów, leasing, nadzór inwestorski

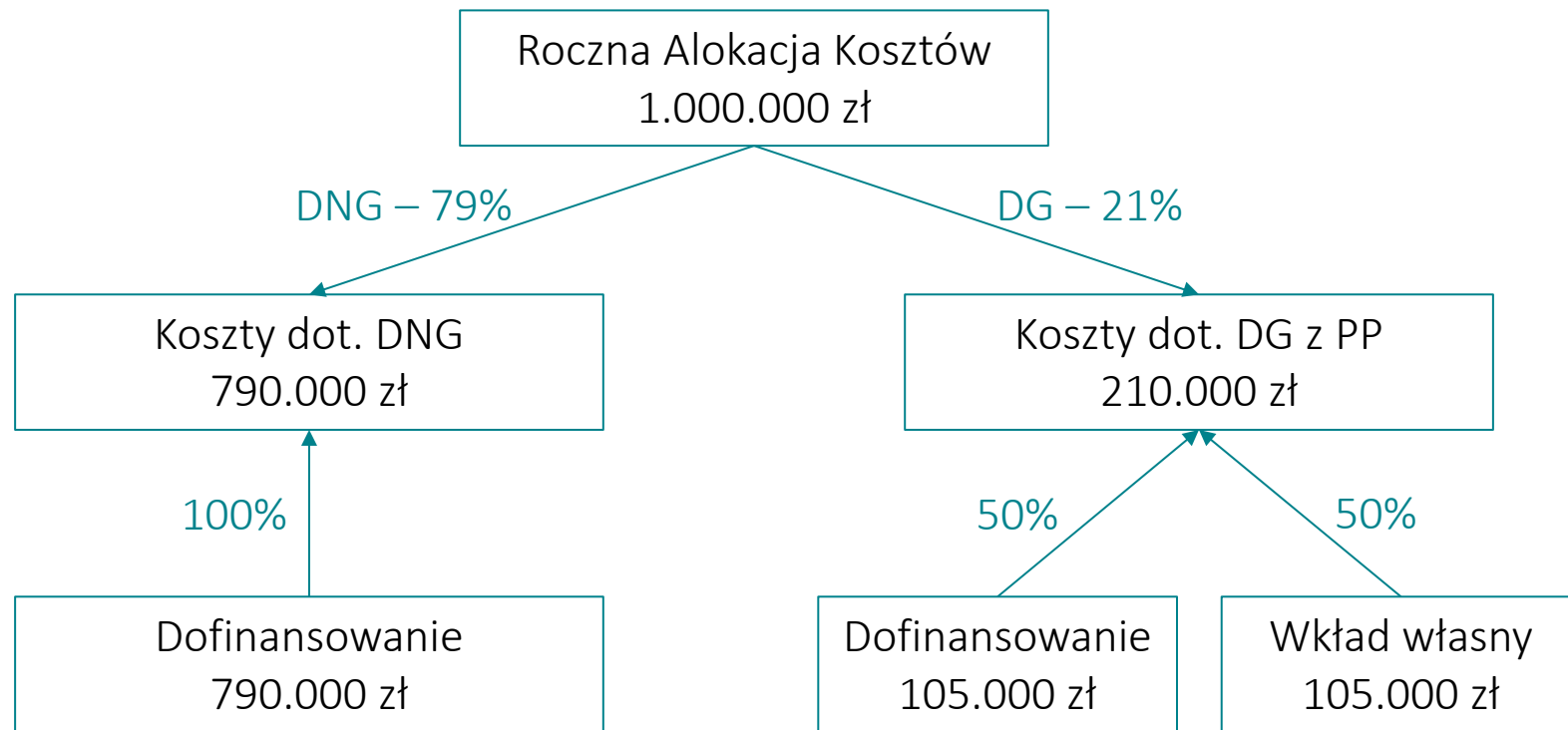
Promocja, uzyskanie certyfikatu, koszty pośrednie (ryczałt)

Szkolenia pracowników wnioskodawcy

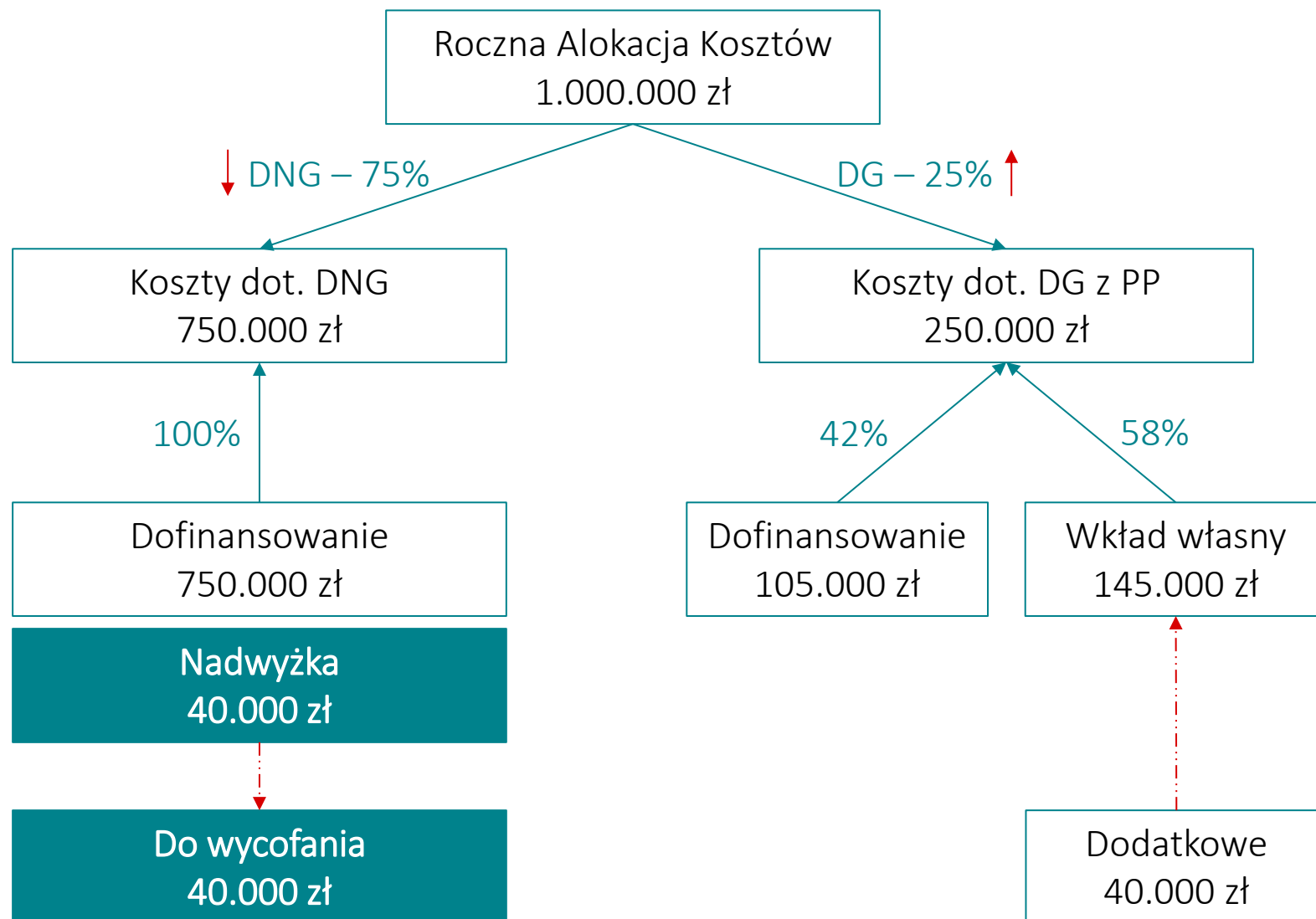
Przykładowe koszty w projekcie

- Wnioskodawca deklaruje, że laboratorium będzie pracować przez 2.500 h/rok (ta wartość będzie przedmiotem monitorowania i może się zmieniać):
 - przez 79% czasu w danym roku (1.950 h/rok) laboratorium będzie wykorzystywane przez pracowników, studentów oraz doktorantów w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - przez 21% czasu w danym roku (525 h/rok) laboratorium będzie udostępniane do prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych przez podmioty inne niż ww.
- Przedmiotem monitorowania jest procentowy udział czasu pracy infrastruktury przeznaczony na działalność gospodarczą.
- Jeśli w rzeczywistości laboratorium pracowało 3.000 h/rok, wskaźnik będzie utrzymany jeśli przez 2.370 h/rok będzie wykorzystywane przez pracowników, studentów oraz doktorantów w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych.

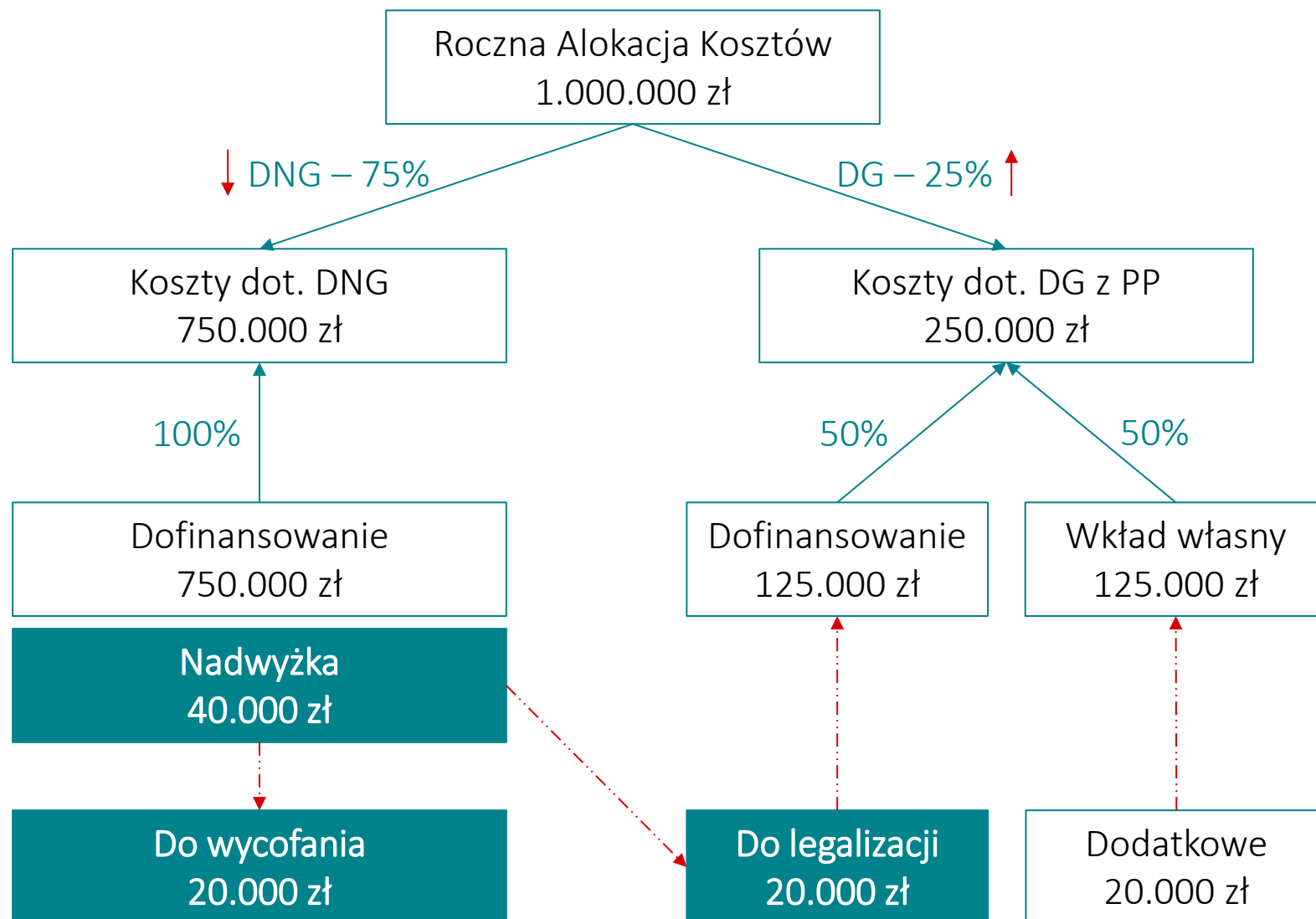
Koszty do których zastosowanie ma mechanizm monitorowania dla jednego z okresów

Mechanizm monitorowania dla jednego z okresów (I)

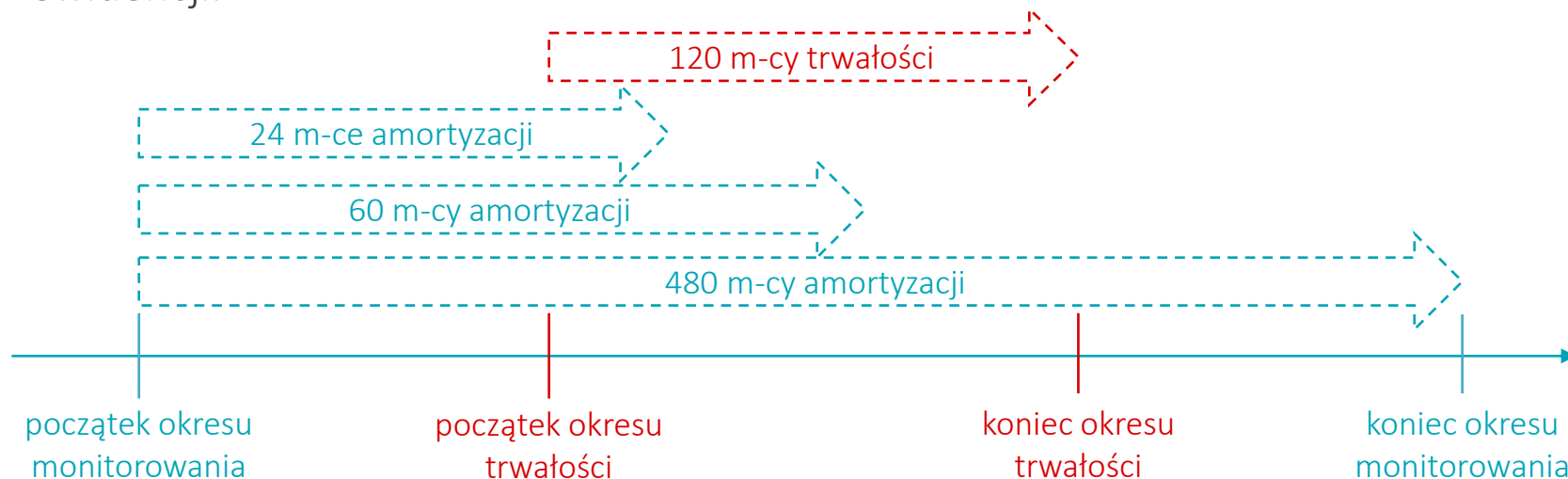

Mechanizm monitorowania dla jednego z okresów (II)

Nakładanie się okresów monitorowania oraz trwałości

- Okres amortyzacji poszczególnych składników infrastruktury:
 - wartości niematerialne i prawne (oprogramowanie): 24 miesiące od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym środek trwały wprowadzono do ewidencji;
 - ruchome środki trwałe (maszyny, urządzenia i aparaty specjalne): 60 miesięcy od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym środek trwały wprowadzono do ewidencji;
 - nieruchomości zabudowane (budynki i budowle): 480 miesięcy od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym środek trwały wprowadzono do ewidencji.

Nakładanie się okresów monitorowania oraz trwałości

- Dwa okresy – okres trwałości oraz okres stosowania mechanizmu monitorowania i wycofania – zachodzą na siebie:
 - w sytuacji, gdy okres amortyzacji zakończy się przed upływem okresu trwałości, składnik infrastruktury będzie musiał być wykorzystywany jednocześnie do działalności niegospodarczej i gospodarczej, zgodnie z przyjętą we wniosku o dofinansowanie proporcją, aby uniknąć zarzutu o wystąpieniu „istotnej zmiany wpływającej na charakter projektu”;
 - w sytuacji, gdy zakończenie okresu trwałości nastąpi przed zakończeniem okresu amortyzacji, składnik infrastruktury będzie musiał być wykorzystywany jednocześnie do działalności niegospodarczej i gospodarczej, zgodnie z przyjętą we wniosku o dofinansowanie proporcją, aby uniknąć zwrotu części dofinansowania w przypadku gdyby zakres prowadzonej działalności gospodarczej przekroczył założony poziom;
 - w sytuacji, gdy upłynie okres trwałości, a jednocześnie w odniesieniu do danego składnika infrastruktury objętego mechanizmem monitorowania upłynie okres jego amortyzacji, nie będzie konieczności stosowania przyjętego podziału na część gospodarczą oraz niegospodarczą.

Nakładanie się okresów monitorowania oraz trwałości

- Dozwolona działalność niegospodarcza w okresie amortyzacji składnika infrastruktury oraz okresie trwałości projektu – do przyjętego poziomu (%) rocznej wydajności:
 - wykorzystanie infrastruktury do działalności dydaktycznej związanej z organizacją studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia oraz doktoranckich;
 - wykorzystanie infrastruktury przez pracowników, studentów studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia oraz doktoranckich w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, w szczególności w ich bieżącej działalności badawczej (badania na użytek wewnętrzny jednostki);
 - wykorzystanie infrastruktury w związku z prezentowaniem wyników własnych prac badawczych pracowników naukowych oraz studentów studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia oraz doktoranckich.

Nakładanie się okresów monitorowania oraz trwałości

- Dozwolona działalność gospodarcza w okresie amortyzacji składnika infrastruktury oraz okresie trwałości projektu – do przyjętego poziomu (%) rocznej wydajności:
 - udostępnianie infrastruktury podmiotowi zewnętrznemu np. poprzez:
 - oddanie jej do dyspozycji na czas określony podmiotowi zewnętrznemu (alternatywnie wraz z pomocą wykwalifikowanego personelu),
 - wykonywania pomiarów lub innych czynności nie mających charakteru badań naukowych na rzecz podmiotu zewnętrznego,
 - świadczenia odpłatnie na rzecz podmiotu zewnętrznego badań naukowych lub innych usług badawczych z wykorzystaniem infrastruktury badawczej;
 - wykorzystanie infrastruktury do działalności dydaktycznej związanej z organizacją studiów podyplomowych;
 - wykorzystanie infrastruktury do organizacji zajęć nieobjętych planem studiów;
 - wykorzystania infrastruktury do wykonywania ekspertyz, diagnostyki oraz świadczenia usług konsultacyjnych na rzecz podmiotów zewnętrznych.

Legalizacja pomocy publicznej oraz wycofanie

- W przypadku zwiększenia zakresu prowadzonej działalności gospodarczej powyżej założonego we wniosku pułapu konieczne jest dokonanie legalizacji pomocy publicznej, w tej części, która nie będzie podlegać wycofaniu.
- Dniem udzielenia pomocy podlegającej legalizacji będzie dzień podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie.
- Jeśli proporcja wykorzystania infrastruktury badawczej do celów gospodarczych zostanie przekroczona, to część dofinansowania części niegospodarczej zostanie również objęta pomocą publiczną i tym samym kwota dofinansowania podlegać będzie proporcjonalnemu obniżeniu – wycofaniu.
- Wycofanie następuje zgodnie z art. 206 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych, tj. warunki i terminy zwrotu środków, w tym środków nieprawidłowo wykorzystanych lub pobranych w nadmiernej wysokości lub w sposób nienależny określa umowa o dofinansowanie.

Legalizacja pomocy publicznej

- Pomoc de minimis:
 - rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis;
 - ograniczenia związane z pułapem pomocy de minimis oraz koniecznością kumulacji pomocy de minimis z okresu trzech minionych lat.
- Pomoc publiczna:
 - rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu;
 - ograniczenia związane z koniecznością spełnienia warunków dopuszczalności, właściwego przeznaczenia pomocy publicznej, przewidzianego w rozporządzeniu Komisji nr 651/2014;
 - konieczność spełnienia efektu zachęty;
 - podmiot nie może znajdować się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ